

Teach4integration

Εκπαίδευση για την ένταξη

Εργαστήριο Γλωσσολογίας

Τομέας Γλωσσολογίας

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.)

για κάθε παιδί

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

 **ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

ΚΕΝΤΡΟ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ
ΚΑΙ ΔΙΑ ΔΙΟΫ
ΜΑΘΗΣΗΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΘ

 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

 Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	4
ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	5
1.1 Νομικό καθεστώς των προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα. Οριακές και γκρίζες ζώνες των δικαιωμάτων.....	5
1.2 Ελληνική νομοθεσία για την εισαγωγή πολιτών τρίτων χωρών στο εκπαιδευτικό σύστημα και ο ρόλος των ΣΕΠ.....	6
ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ.....	7
ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	9
3.1 Ενισχύοντας το κλίμα αποδοχής στο σχολείο: ερευνητικές και αναστοχαστικές προσεγγίσεις	9
3.2 Διαφοροποιημένη διδασκαλία και μάθηση: θεωρητικό πλαίσιο και εκπαιδευτικές πρακτικές.....	10
ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ	12
4.1 Πολυγλωσσία: βασικές έννοιες	12
4.2 Γλωσσικό υπόβαθρο μαθητών με μεταναστευτική και προσφυγική βιογραφία.....	12
4.3 Πολυγλωσσική προσέγγιση στη διδασκαλία.....	13
4.4 Γλωσσική βιογραφία και πολυγλωσσική εκπαίδευση.....	15
ΕΝΟΤΗΤΑ 5 ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ	16
5.1 Πολιτιστικός και θρησκευτικός γραμματισμός	16
5.2 Βιωματική και ψυχοδραματική προσέγγιση του πολιτισμικού υπόβαθρου των μαθητών προσφύγων και μεταναστών	17
ΕΝΟΤΗΤΑ 6 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΩΣ ΔΕΥΤΕΡΗ/ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ: ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ.....	18
6.1 Διδασκαλία γραμματικής και λεξιλογίου.....	18
6.2 Ανάπτυξη δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας.....	19
6.3 Συνδυαστικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας.....	20
ΕΝΟΤΗΤΑ 7 ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ.....	22
7.1 Εκπαιδευτική τεχνολογία και γλωσσική διδασκαλία.....	22
7.2 Δεδομένα από μαθητές για μαθητές.....	23
ΕΝΟΤΗΤΑ 8 ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ.....	25

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το μοριοδοτούμενο επιμορφωτικό πρόγραμμα “Εκπαίδευση για την ένταξη” [Teach4Integration_5] που υλοποιείται από το Εργαστήριο Γλωσσολογίας, <http://ling-lab.lit.auth.gr>, [Τομέας Γλωσσολογίας, Τμήμα Φιλολογίας] του ΑΠΘ σε συνεργασία με τη UNICEF, το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού περιλαμβάνει 418 ώρες επιμόρφωσης, οι οποίες κατανέμονται ως εξής:

- 90 ώρες σύγχρονης διά ζώσης και εξ αποστάσεως επιμόρφωσης
- 328 ώρες ασύγχρονης εξ αποστάσεως επιμόρφωσης

Η σύγχρονη επιμόρφωση περιλαμβάνει 90 ώρες σύγχρονων συναντήσεων επιμορφωτριών και επιμορφούμενων. Οι 328 ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης αφορούν (α) τη μελέτη σχετικού αναρτημένου υλικού και (β) την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων.

Το Επιμορφωτικό Πρόγραμμα αποτελείται από **8 Ενότητες**, οι οποίες περιγράφονται στη συνέχεια.

Το πιστοποιητικό παρακολούθησης του προγράμματος χορηγείται εφόσον ο/η επιμορφούμενος/η έχει παρακολουθήσει τουλάχιστον το 80% των ωρών των σύγχρονων συναντήσεων (72 ώρες) και έχει ολοκληρώσει και υποβάλει όλες τις δραστηριότητες.

Επιστημονικά υπεύθυνη

Δ. Παπαδοπούλου, Καθηγήτρια Γλωσσολογίας, ΑΠΘ

Διοικητική υποστήριξη

Α. Κωνσταντινίδης, Υπ. Διδ., ΑΠΘ

Η. Μήττας, Μεταπτυχιακός φοιτητής, ΑΠΘ

Ν. Δούκα, Υπ. Διδ., ΑΠΘ

Τεχνική υποστήριξη

Σταύρος Τσακίριδης

Email επικοινωνίας

t4i.auth@gmail.com

II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 Νομικό καθεστώς των προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα. Οριακές και γκρίζες ζώνες των δικαιωμάτων

1.2 Ελληνική νομοθεσία για την εισαγωγή πολιτών τρίτων χωρών στο εκπαιδευτικό σύστημα και ο ρόλος των ΣΕΠ

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

3.1 Ενισχύοντας το κλίμα αποδοχής στο σχολείο: ερευνητικές και αναστοχαστικές προσεγγίσεις

3.2 Διαφοροποιημένη διδασκαλία και μάθηση: θεωρητικό πλαίσιο και εκπαιδευτικές πρακτικές

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ

4.1 Πολυγλωσσία: βασικές έννοιες

4.2 Γλωσσικό υπόβαθρο μαθητών με μεταναστευτική και προσφυγική βιογραφία

4.3 Πολυγλωσσική προσέγγιση στη διδασκαλία

4.4 Γλωσσική βιογραφία και πολυγλωσσική εκπαίδευση

ΕΝΟΤΗΤΑ 5 ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ

5.1 Πολιτιστικός και θρησκευτικός γραμματισμός

5.2 Βιωματική και ψυχοδραματική προσέγγιση του πολιτισμικού υπόβαθρου των μαθητών προσφύγων και μεταναστών

ΕΝΟΤΗΤΑ 6 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΩΣ ΔΕΥΤΕΡΗ/ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ: ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

6.1 Διδασκαλία γραμματικής και λεξιλογίου

6.2 Ανάπτυξη δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας

6.3 Συνδυαστικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας

ΕΝΟΤΗΤΑ 7 ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

7.1 Εκπαιδευτική τεχνολογία και γλωσσική διδασκαλία

7.2 Δεδομένα από μαθητές για μαθητές

ΕΝΟΤΗΤΑ 8 ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 1.1

Τίτλος: Νομικό καθεστώς των προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα. Οριακές και γκρίζες ζώνες των δικαιωμάτων

Ομάδα επιμορφωτ(ρι)ών και ιδιότητες:

Αγγελική Νικολοπούλου, ΔΣΘ

Αντώνης Σπάθης, δικηγόρος, ΔΣΘ

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 2

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 2

Περιγραφή

Σκοπός της υποενότητας είναι η διερεύνηση του περιεχομένου της προστασίας των προσφύγων και των μεταναστών σε διεθνές και εθνικό επίπεδο με εστίαση στην ελληνική περίπτωση. Εξετάζονται οι πηγές της προστασίας, δηλαδή το δίκαιο, η σχετική νομολογία, οι πράξεις διεθνών οργανισμών και η θεωρία, αλλά και οι πολιτικές συνιστώσες οι οποίες είναι συνυφασμένες με το συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο προστασίας. Η διαφοροποίηση μεταξύ προσφύγων και μεταναστών και το αντίστοιχο καθεστώς προστασίας δεν είναι πάντα σαφή αφήνοντας γκρίζες ζώνες αβεβαιότητας. Οι αβεβαιότητες αυτές δημιουργούν ανασφάλεια δικαίου η οποία δημιουργεί πολιτικά και νομικά ζητήματα. Το μάθημα εξετάζει αναλυτικά την κατάσταση πραγμάτων στην Ελλάδα και την ΕΕ και συζητά προβλήματα εφαρμογής μέσα από περιπτώσεις που αποτελούν σταθμό στην εξέλιξη του δικαίου προστασίας των προσφύγων και των μεταναστών. Για την καλύτερη προσέγγιση του αντικειμένου μελετώνται συγκεκριμένες περιπτώσεις (case studies) που αφορούν την προστασία και την εφαρμογή των δικαιωμάτων.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Το μάθημα έχει σκοπό να εξοικειώσει τους επιμορφούμενους με τα νομικά και πολιτικά ζητήματα που αφορούν τους πρόσφυγες στην Ελλάδα. Επίσης να τους εξοικειώσει με τις επί μέρους εκφάνσεις των εννοιών "πρόσφυγες" και "μετανάστες". Από την πλευρά του εσωτερικού και του διεθνούς δικαίου το φαινόμενο παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον για την ιδεολογική φόρτιση και τα πολιτικά συμφραζόμενα με τα οποία είναι συνυφασμένα. Το μάθημα αποσκοπεί στην κατανόηση και συζήτηση του προσφυγικού και μεταναστευτικού φαινομένου ως πεδίου κανονιστικής ρύθμισης του δικαίου, το οποίο αποτελεί προϊόν πολιτικής, στην εσωτερική του αλλά και στην εξωτερική του διάσταση, ως αποτέλεσμα διεργασιών που καθορίζουν το κράτος δικαίου. Το σεμινάριο αποσκοπεί να προσφέρει τα ερεθίσματα για μια κριτική προσέγγιση των επί μέρους θεματικών του μαθήματος μέσα από συζήτηση και αντιπαράθεση επιχειρημάτων.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

International UN Watch, (2020). *The Second Syrian Crisis. Continuity and Change from 2015 to 2019* Glasgow: International UN Watch.

https://www.intunwatch.com/admin/storage/files/shares/The%20Second%20Syrian%20Crisis_Consolidated%20Volume3.pdf

Τριανταφυλλίδου, Α., & Μαρούκης, Θ. (2010). *Η μετανάστευση στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα*. Αθήνα: Κριτική.

Τσιτσελίκης, Κ. (2016). Σκέψεις για μια δικαιοκρατική προσέγγιση του προσφυγικού. *Θέσεις*, 134.

στο: http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=1325&Itemid=29

Tsitselikis, K. (2019). Refugees in Greece: Facing a Multifaceted Labyrinth. *International Migration*, 57/2, 175. doi: 10.1111/imig.12473 158.

Χριστόπουλος, Δ. (2020). *Αν το προσφυγικό ήταν πρόβλημα θα είχε λύση*. Αθήνα: Πόλις.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 1.2

Τίτλος: Ελληνική νομοθεσία για την εισαγωγή πολιτών τρίτων χωρών στο εκπαιδευτικό σύστημα και ο ρόλος των ΣΕΠ

Επιμορφώτρια και ιδιότητα:

Βικτώρια Κοεμτζοπούλου, Συντονίστρια Εκπαίδευσης Προσφύγων, Ανοιχτή Δομή Προσωρινής Υποδοχής Διαβατών

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 5

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 2

Περιγραφή

- Νόμοι, ΚΥΑ και ΠΔ σχετικά με την ένταξη και τη φοίτηση στο εκπαιδευτικό σύστημα ανηλίκων και ενηλίκων π.τ.χ. (πολιτών τρίτων χωρών) με έμφαση σε θέματα που αφορούν στην καθημερινότητα των εκπαιδευτικών και τη σχολική πραγματικότητα
- Ο διττός ρόλος των ΣΕΠ: συμβουλευτικός – εκπαιδευτικός και διοικητικός. Συνεργασία ΣΕΠ με σχολεία και εκπαιδευτικούς
- Καλές πρακτικές κοινωνικής και εκπαιδευτικής προσέγγισης της ετερότητας. Προτάσεις για δράσεις επιμορφούμενων εκπαιδευτικών στη σχολική τάξη πριν και μετά από την άφιξη των προσφύγων μαθητών/μαθητριών, με γνώμονα τη βέλτιστη προσέγγιση των νεοφερμένων μαθητών. Ιδέες για δράσεις με την ευρύτερη σχολική κοινότητα και την τοπική κοινωνία, που αποσκοπούν στην ένταξη
- Προτάσεις για εκπαιδευτικό υλικό και εφαρμογές
- Παράγοντες που οδηγούν σε μη συνεπή φοίτηση και σχολική διαρροή στη Β/θμια Εκπαίδευση
- Τα παιδιά μιλούν: τι περιμένουν από το σχολείο και τους καθηγητές τους

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την παρακολούθηση της συγκεκριμένης ενότητας αναμένεται ο/η κάθε επιμορφούμενος/-η:

- να γνωρίζει τι ορίζει η βασική νομοθεσία για την εγγραφή και τη φοίτηση αιτούντων άσυλο/ μεταναστών/ προσφύγων μαθητών και μαθητριών στα ελληνικά σχολεία
- να αντιλαμβάνεται τον ρόλο των Συντονιστών Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΣΕΠ) και να διακρίνει τις περιπτώσεις ή καταστάσεις για τις οποίες θα μπορεί να απευθύνεται σε αυτούς
- να γνωρίζει εκπαιδευτικά εγχειρίδια, καθώς και εργαλεία ψηφιακών μέσων, για την εκπαιδευτική και κοινωνική προσέγγιση των μαθητών-π.τ.χ.
- να σχεδιάζει και να υλοποιεί δημιουργικές δράσεις με σκοπό την καλλιέργεια διαπολιτισμικού σεβασμού στους μαθητές και τις μαθήτριές του/της
- να συμβάλλει με τις δράσεις του/της στη δημιουργία συμπεριληπτικής σχολικής κουλτούρας
- να αναπτύσσει ικανότητα δημιουργικής σκέψης κατά τον σχεδιασμό εναλλακτικών διδακτικών προσεγγίσεων με την ενσωμάτωση στη διδασκαλία του/της διαφόρων μορφών τέχνης, παιχνιδιών ρόλων, κίνησης, δράσεων εκτός της σχολικής τάξης κ.α.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Κλώθου, Ά., Κορδά, Α., Κοσμάνος, Ν., Λάζου, Ε., Νιζάμ, Α., Πόταρη, Δ., Σακονίδης, Χ., Σδρόλιας, Κ.Α., & Τριανταφυλλίδης, Τ.Α. (2007). *Μαθηματικά. Επίπεδο διδασκαλίας Α. Βιβλίο μαθητή*. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας: ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ ΑΒΕΕ.

Σιμόπουλος, Γ. (2018). *Βαλιτσάκι, Ελληνικά για παιδιά που μετακινούνται* (2η εκδ.). Ιωάννινα: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Solidarity Now, ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ (2018). *Μαθηματικό λεξικό της ΜΕΤΑΔΡΑΣΗΣ*. Ανακτήθηκε 20 Νοεμβρίου, 2021 από <https://metadras.org/wp-content/uploads/2018/11/Mathematical-Dictionary.pdf>

Unicef Europe & Central Asia, ΕΛΙΞ, Solidarity Now (2019). *Φτου και Βγαίνω*. Ανακτήθηκε 20 Νοεμβρίου 2021, από [Φτου και βγαίνω!](#)

Τίτλος: Ψυχοκοινωνικές διαστάσεις της ένταξης μεταναστών και προσφύγων

Ομάδα επιμορφωτριών και ιδιότητες:

Αφροδίτη Μπάκα, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας, ΑΠΘ
Ευαγγελία Φίγγου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας, ΑΠΘ
Κυριακή Δούμου, Υποψήφια Διδασκτορίσα, Τμήμα Ψυχολογίας, ΑΠΘ
Αναστασία Ζησάκου, Υποψήφια Διδασκτορίσα, Τμήμα Ψυχολογίας, ΑΠΘ

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 6

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 20

Περιγραφή

A. Προσεγγίσεις της διαπολιτισμικής συνύπαρξης και μοντέλα επιπολιτισμοποίησης και ένταξης μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνική ψυχολογία (Σύγχρονη διδασκαλία, 3 ώρες)

- Επιπολιτισμοποίηση και «ψυχολογική προσαρμογή» των μεταναστών κατά τον Berry
- Ο ρόλος της κοινωνίας υποδοχής και οι στάσεις της κυρίαρχης ομάδας: Αναθεωρημένα μοντέλα
- Η οικουμενικότητα των διεργασιών επιπολιτισμοποίησης: Διαφοροποιημένες στρατηγικές ένταξης σε διαφορετικούς τομείς της καθημερινής και θεσμικής πραγματικότητας της «κοινωνίας υποδοχής»
- Η γραμμικότητα των μοντέλων επιπολιτισμοποίησης: χρονικότητα και ένταξη
- Περιορισμοί υπό το φως σύγχρονων μεταναστευτικών και προσφυγικών ρευμάτων: Χώρος και τοπικές ταυτότητες
- Πολιτισμός, ταυτότητα και πολιτειότητα ως αναλυτικές έννοιες διαδικασιών ένταξης

B. Κοινωνιοψυχολογικές διαστάσεις της ένταξης (Workshop, 3 ώρες)

Στο πλαίσιο του workshop οι εκπαιδευτικοί:

- α) συζητούν σε μικρές ομάδες τις εμπειρίες τους από την συνύπαρξη στο σχολείο με μαθητές/μαθήτριες διαφορετικής εθνοτικής/εθνικής προέλευσης και τους τρόπους δράσης τους στην τάξη με βάση ένα πλάνο ερωτήσεων που θα δοθεί από τις ερευνήτριες.
- β) καταγράφουν τα βασικά σημεία από τη συζήτηση και τα παρουσιάζουν στην ολομέλεια.

Γ. Ασύγχρονη διδασκαλία (20 ώρες)

- Μελέτη επιστημονικού υλικού
- Εποπτεία συγγραφής ομαδικής εργασίας

Η εργασία αποτελεί αναφορά που περιέχει τόσο τα βασικά συμπεράσματα της συζήτησης στην ομάδα όσο και αναστοχαστικά σχόλια από τη συζήτηση στην ολομέλεια και τη βιβλιογραφία.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της ενότητας οι εκπαιδευόμενοι/ες αναμένεται να:

- γνωρίζουν και να κατανοούν τα κύρια μοντέλα ένταξης και επιπολιτισμοποίησης
- γνωρίζουν και να κατανοούν τους περιορισμούς των υπάρχοντων μοντέλων και τις κριτικές προς αυτά προσεγγίσεις
- αναγνωρίζουν την ιστορικότητα των στρατηγικών ένταξης και την πολυεπίπεδη (διατομική, διομαδική, τοπική ή διεθνή) διαφοροποίησή τους
- αναγνωρίζουν τους θεσμικούς περιορισμούς που θέτουν στους πρόσφυγες και μετανάστες οι κοινωνίες υποδοχής και οι εκπαιδευτικοί θεσμοί ειδικότερα
- μπορούν να εφαρμόσουν στοιχεία των θεωριών επιπολιτισμοποίησης στην εκπαίδευση προσφύγων και μεταναστών
- μπορούν να εφαρμόσουν κοινωνιοψυχολογικές έννοιες και αρχές στο πλαίσιο της συνύπαρξης ομάδων στο πλαίσιο του σχολείου και της ένταξης προσφύγων και μεταναστών

Δραστηριότητα

Ομαδική εργασία (βλ. Γ, Ασύγχρονη διδασκαλία): Οι εκπαιδευτικοί συνθέτουν ομαδικά μια αναφορά που περιέχει τόσο τα βασικά συμπεράσματα της συζήτησης όσο και αναστοχαστικά σχόλια από τη συζήτηση στην ολομέλεια (βλ. Β, Κοινωνιοψυχολογικές διαστάσεις της ένταξης) και τη βιβλιογραφία.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Berry, J.W., Poortinga, Y.P., Breugelmans, S. G., Chasiotis, A. & Sam, D. L. (2020). *Διαπολιτισμική Ψυχολογία. Έρευνα και εφαρμογές*. Αθήνα: Gutenberg.
- Παυλόπουλος, Β., Ντάλλα, Μ., Καλογήρου, Σ., Θεοδώρου, Ρ., Μαρκούση, Δ., & Μόττη-Στεφανίδη, Φ. (2009). Επιπολιτισμός και προσαρμογή μεταναστών εφήβων στο σχολικό πλαίσιο. *Ψυχολογία*, 16(3), 402-424.
- Σαπουντζής, Α. (2013). *Ιδεολογικά διλήμματα για τον επιπολιτισμό των παιδιών των μεταναστών στα πλαίσια του ελληνικού σχολείου*. *Επετηρίδα του Τμήματος Ψυχολογίας του ΑΠΘ 10*.(2013): 446-473.
- Sturmer, S., & Snyder, M. (2018). *Ψυχολογία της φιλοκοινωνικής συμπεριφοράς*. Αθήνα: Πεδίο
- Χρυσόχου, Ξ. (2011). *Πολυπολιτισμική πραγματικότητα*. Αθήνα: Πεδίο.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 3.1

Τίτλος: Ενισχύοντας το κλίμα αποδοχής στο σχολείο: ερευνητικές και αναστοχαστικές προσεγγίσεις

Επιμορφώτρια και ιδιότητα:

Σοφία Αυγητίδου, Καθηγήτρια, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, ΑΠΘ

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 8

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 32

Περιγραφή

Οι σκοποί της ενότητας αυτής είναι:

- η κριτική επίγνωση των εκπαιδευτικών για τις πεποιθήσεις τους και τους τρόπους που η προσωπική τους θεωρία επηρεάζει τόσο τις ερμηνείες όσο και τις επιλεγμένες παρεμβάσεις/δράσεις τους
- η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευόμενων σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και η επεξεργασία διαφορετικών μεθοδολογιών διερεύνησης και ανάλυσης του εκπαιδευτικού πλαισίου ως προϋπόθεσης τεκμηριωμένης λήψης αποφάσεων
- η κατανόηση και η επεξεργασία στρατηγικών για τη διαμόρφωση μιας συμπεριληπτικής πολιτικής στο σχολείο και ενός κλίματος αποδοχής ως προϋπόθεσης συμμετοχής όλων των μαθητών και μαθητριών στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- η υποστήριξη του αναστοχασμού ως διαδικασίας επαγγελματικής μάθησης και συνεχούς βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου

Το αντίστοιχο περιεχόμενο είναι:

- βιωματικές δραστηριότητες για τον εντοπισμό των πεποιθήσεων, συναισθημάτων, στερεοτύπων για την εκπαίδευση των παιδιών προσφύγων - αναστοχασμός
- η σημασία του κλίματος αποδοχής στην τάξη και στο σχολείο. Διερευνώντας το κλίμα αποδοχής - αξιοποίηση δεδομένων και σχεδιασμός δράσεων
- το ήθος συμπεριληψης ενός σχολείου – νοηματοδότηση και πρακτικές σχεδιασμού της πολιτικής του σχολείου κατά των διακρίσεων και υπέρ των δημοκρατικών πρακτικών
- στρατηγικές και μέθοδοι - η διερεύνηση του εκπαιδευτικού πλαισίου, η αξιοποίηση εκπαιδευτικών υλικών για τον σχεδιασμό δράσεων και η συνεργασία σχολείου - οικογένειας
- ερευνητικές - αναστοχαστικές πρακτικές – Σχέδιο δράσης εκπαιδευτικού / σχολείου.

Μαθησιακά αποτελέσματα

- Να μπορούν να εντοπίσουν την αλληλεπίδραση ανάμεσα στην προσωπική θεωρία, την ερμηνεία του εκπαιδευτικού πλαισίου και τις επιλεγμένες εκπαιδευτικές πρακτικές τους
- Να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με τις διαφοροποιημένες εμπειρίες και τις ανάγκες των μαθητών / μαθητριών προσφύγων και την σημασία του θεσμικού, κοινωνικού και εκπαιδευτικού πλαισίου για την διαμόρφωση των εκπαιδευτικών πρακτικών.
- Να γνωρίσουν ποικίλα ερευνητικά εργαλεία για την διερεύνηση του κλίματος αποδοχής αλλά και την εξασφάλιση της συμμετοχής των παιδιών στην λήψη αποφάσεων
- Να μπορούν να σχεδιάσουν συστημικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για την αποδοχή όλων των συμμετεχόντων στην σχολική κοινότητα.
- Να εξοικειωθούν με αναστοχαστικά εργαλεία που καθοδηγούν κριτικά τον σχεδιασμό της δράσης όσο και τις τροποποιήσεις της προς όφελος του κλίματος αποδοχής.
- Να μπορούν να σχεδιάσουν την πολιτική ενός συμπεριληπτικού σχολείου.

Δραστηριότητα

Κατάθεση ομαδικής εργασίας (μέχρι 4 άτομα) που συνίσταται στην περιγραφή και αιτιολόγηση ενός επιλεγμένου ζητήματος που απασχολεί κάθε μέλος της ομάδας και αφορά στις σχέσεις μεταξύ των μαθητ(ρι)ών ή στις σχέσεις μεταξύ των μαθητ(ρι)ών και των εκπαιδευτικών ή γενικότερα στο κλίμα που επικρατεί στην τάξη ή στο σχολείο. Τα μέλη της ομάδας ανταλλάσσουν απόψεις για τα ζητήματα που επέλεξαν και τα αίτια στα οποία αποδίδουν την εμφάνισή τους έχοντας ως οδηγό συγκεκριμένα ερωτήματα. Καταγράφεται το αποτέλεσμα του διαλόγου μεταξύ των μελών της ομάδας και γίνεται η επιλογή ενός κοινού ζητήματος. Στην συνέχεια τα μέλη της ομάδας αξιοποιούν α) ερευνητικά και αναστοχαστικά εργαλεία που συζητήθηκαν στην επιμόρφωση και β) οδηγούς ή/και εκπαιδευτικά υλικά για να διαμορφώσουν ένα σχέδιο δράσης για την επίλυση του συγκεκριμένου ζητήματος. Η

εργασία θα συζητηθεί κατά την διάρκεια της επιμόρφωσης και θα υπάρχει δυνατότητα επικοινωνίας και ανταλλαγής ιδεών και προτάσεων με την χρήση και του φόρουμ επικοινωνίας μεταξύ όλων των συμμετεχόντων στην επιμόρφωση (χρειάζεται πρόβλεψη για φόρουμ διαλόγου).

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Αυγητίδου, Σ. (2014). *Οι εκπαιδευτικοί ως ερευνητές και στοχαζόμενοι επαγγελματίες. Υποστηρίζοντας την επαγγελματική μάθηση για μία συμμετοχική και συνεργατική εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Booth, T and Ainscow, M (2002). *Index for Inclusion: developing learning and participation in schools*. <https://www.eenet.org.uk/resources/docs/Index%20English.pdf>

Μπονίδης, Κ. & Παπαδοπούλου Β. (επιμ.) (2014). *Καλές Πρακτικές στο Πολυπολιτισμικό Σχολείο: Αντλώντας από την επαγγελματική εμπειρία των εκπαιδευτικών*. Θεσσαλονίκη: Access Γραφικές Τέχνες.

Δημοκρατική παιδεία. <https://www.demopaideia.gr/>

Οδηγός Υποδοχής Παιδιών με Μεταναστευτική Βιογραφία, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου. <http://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/entaxi/OdigosYpodoxis.pdf>

Πρόγραμμα COMPASS, *Καινοτόμα Εκπαιδευτικά Εργαλεία για την Εκπαίδευση Εκπαιδευτών στα Ανθρώπινα Δικαιώματα*, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2012/120517_compass_edition_gr.pdf

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 3.2

Τίτλος: Διαφοροποιημένη διδασκαλία και μάθηση: θεωρητικό πλαίσιο και εκπαιδευτικές πρακτικές

Ομάδα επιμορφωτριών και ιδιότητες:

Γεώργιος Μπότσας, Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου Ειδικής Αγωγής & Ενταξιακής Εκπαίδευσης, 2^ο ΠΕ.ΚΕ.Σ. Κεντρικής Μακεδονίας

Αφροδίτη Τέλη, Προϊσταμένη 2^{ου} ΚΕΔΑΣΥ Α΄ Θεσ/νίκης

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 8

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 32

Περιγραφή

Στην Υποενότητα 3.2, Διαφοροποιημένη διδασκαλία και μάθηση, παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο και η φιλοσοφία της διαφοροποιημένης διδασκαλίας καθώς και η αναγκαιότητά της για τη διδασκαλία σε τάξεις μικτής δυναμικότητας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αξιοποίηση της συλλογικής γνώσης σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους μαθαίνουν οι μαθητές και οι μαθήτριες καθώς και στην προσέγγιση του Καθολικού Σχεδιασμού στην Εκπαίδευση. Γίνεται αναφορά στις γενικές αρχές της υλοποίησης της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, με εστίαση στην αξιολόγηση, την ευέλικτη ομαδοποίηση και τις αξιολογικές μαθησιακές δραστηριότητες. Αναλύονται επίσης, τα βασικά δομικά χαρακτηριστικά καθώς και οι διαστάσεις διαφοροποίησης με βάση είτε τα χαρακτηριστικά των μαθητών και των μαθητριών είτε την υλοποίηση του αναλυτικού προγράμματος. Στη συνέχεια, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά σε συγκεκριμένες στρατηγικές και μέσα που αξιοποιούνται στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, όπως οι συνεργατικές πρακτικές, η διαβάθμιση των δραστηριοτήτων, η εναλλακτική αξιολόγηση και η συστηματική αξιοποίηση των ενδιαφερόντων για την ενεργή συμμετοχή των μαθητών/τριών στη μάθηση. Στην υποενότητα δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην πρακτική εφαρμογή των προτάσεων που παρουσιάζονται μέσα από την αξιοποίησή τους σε παραδείγματα σεναρίων διαφοροποιημένης διδασκαλίας.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της επιμόρφωσης στην Υποενότητα 3.2, οι συμμετέχοντες/ουσες θα μπορούν:

- να επιχειρηματολογήσουν σχετικά με την αναγκαιότητα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, με βάση ερευνητικά πορίσματα και θεωρητικές παραδοχές
- να αναστοχαστούν σχετικά με τις υπάρχουσες αντιλήψεις και διδακτικές πρακτικές, σε περιπτώσεις που απαιτείται διαφοροποίηση της διδασκαλίας
- να προσδιορίσουν τις βασικές αρχές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, όπως προκύπτουν από τη σχετική βιβλιογραφία
- να αναφέρουν τα βασικά δομικά χαρακτηριστικά και τις διαφορετικές διαστάσεις υλοποίησης της διαφοροποιημένης διδασκαλίας
- να αναφέρουν υπάρχουσες στρατηγικές και μέσα για την υλοποίηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας
- να εντοπίσουν τη σχέση μεταξύ συγκεκριμένων στρατηγικών διαφοροποίησης και τρόπων μάθησης
- να διακρίνουν μεταξύ ορθά σχεδιασμένων και άστοχων δραστηριοτήτων διαφοροποιημένης διδασκαλίας

- να αναπτύξουν διαφοροποιημένες δραστηριότητες για την υλοποίηση στόχων του αναλυτικού προγράμματος
- να αναστοχαστούν με βάση τις προτεινόμενες διαφοροποιημένες δραστηριότητες.

Δραστηριότητα

Ομαδική γραπτή εργασία: Να σχεδιάσετε μια ενότητα μαθήματος αξιοποιώντας στοιχεία από το θεωρητικό πλαίσιο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (π.χ. καθορισμός διδακτικών στόχων, επιλογή μεθόδων, οργάνωση τάξης, δραστηριότητες).

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Βακαλούδη, Α., & Δαγδιλέλης, Β. (2014). Η διαφοροποίηση στη διδασκαλία της Ιστορίας με την αξιοποίηση διαδραστικών εκπαιδευτικών λογισμικών. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 71(2), 59-75.
- Μανωλάκος, Π. (2012). *Διαφοροποίηση της διδασκαλίας: Μια εφαρμογή της στα Μαθηματικά της Δ' τάξης Δημοτικού*. Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης. 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο (5-7 Οκτωβρίου).
- Παντελιάδου, Σ., & Αντωνίου, Φ. (2008). *Διδακτικές προσεγγίσεις και πρακτικές για μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες*. Βόλος: Γράφημα.
- Σφυρόερα, Μ. (2004). Διαφοροποιημένη Παιδαγωγική. Στο Συλλογικό έργο Κλειδιά και Αντικλειδιά, στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων 2002-2004». ΥΠΕΠΘ. Πανεπιστήμιο Αθηνών: www.kleidiakaiantikleidia.net
- Φύκαρης, Ι. (2014). Διδακτικές εφαρμογές διαφοροποιημένης διδασκαλίας στην πρώτη σχολική ηλικία. Στο Ε. Κατσαρού και Μ. Λιακοπούλου (επιμ.), *Θέματα διδασκαλίας και αγωγής στο πολυπολιτισμικό σχολείο*. http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/index.php/2014-09-06-09-18-43/2014-09-06-09-29-21/23-a1-fyk?showall=1

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 4.1

Τίτλος: Πολυγλωσσία: βασικές έννοιες

Ομάδα επιμορφωτριών και ιδιότητες:

Δέσποινα Παπαδοπούλου, Καθηγήτρια, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ
Νίνα Δούκα, Υποψήφια Διδασκτορίσα, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 2

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 8

Περιγραφή

- Περιγραφή των τύπων της δι/πολυγλωσσίας και των χαρακτηριστικών τους
- Ανάλυση των πλεονεκτημάτων, των προκλήσεων και των μύθων σε σχέση με τη δι/πολυγλωσσία
- Παρουσίαση και συζήτηση της επίδρασης της δι/πολυγλωσσίας στη γλωσσική ανάπτυξη και διδασκαλία

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με το πέρας της υποενοτήτας οι επιμορφούμενοι/ες θα είναι σε θέση να:

- αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τύπους δι/πολυγλωσσίας
- γνωρίζουν τα πλεονεκτήματα της δι/πολυγλωσσίας
- έχουν επίγνωση των προκλήσεων της δι/πολυγλωσσίας κατά τη γλωσσική ανάπτυξη και διδασκαλία
- αποδομούν τους μύθους σχετικά με τη δι/πολυγλωσσία

Δραστηριότητα

Κουίζ

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Baker, C. (2001). *Εισαγωγή στη διγλωσσία και τη δίγλωσση εκπαίδευση* (επιμ. Μ. Δαμανάκης, μτφ. Α. Αλεξανδροπούλου). Αθήνα: Gutenberg.

Bialystok, E. (2018). Bilingual education for young children: review of the effects and consequences. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 21, 666-679.

Fox, R., Corretjer, O., & Webb, K. (2019). Benefits of foreign language learning and bilingualism: An analysis of published empirical research 2012–2019. *Foreign Language Annals*, 52, 699-726.

Μαρτζούκου, Μ. (2022). Διγλωσσία: μύθοι και επιστημονικά δεδομένα. Στο Κ. Γεωργιάδης & Κ. Κατσάρου (επιμ.), *Επιστήμη και Ιδεολογία, Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου Επιστημολογίας*, σελ. 227-248. Καβάλα: Εκδόσεις Λογία.

Συνέντευξη: <https://www.thesspress.gr/polyglossia-mythoi-kai-prokliseis>

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 4.2

Τίτλος: Γλωσσικό υπόβαθρο μαθητών με μεταναστευτική και προσφυγική βιογραφία

Ομάδα επιμορφωτριών και ιδιότητες:

Δημήτρης Μιχελιουδάκης, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ
Χρυσούλα Παπαδοπούλου, ΕΕΠ, Τμήμα Θεολογίας, ΑΠΘ

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 6

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 12

Περιγραφή

- Εξοικείωση με κρίσιμα τυπολογικά χαρακτηριστικά των μητρικών γλωσσών των μαθητών (αραβικά, γλώσσες του Νίγηρα-Κονγκό, κουρδικά, ουκρανικά, παστό, περσικά, τουρκικά):
 - ο διαφορές ως προς το ρεπερτόριο φθόγγων/φωνημάτων,
 - ο ιδιαιτερότητες στο ρηματικό πεδίο: διακρίσεις γραμματικών χρόνων και εγκλίσεων, γνωρίσματα της ρηματικής κλίσης (θέση μέσα στον ρηματικό τύπο, αμαλαματοποίηση χαρακτηριστικών ή μη, βοηθητικά ρήματα), συμφωνία (με ποιο/α ορίσματα και ως προς ποια χαρακτηριστικά),

- ο ιδιαιτερότητες στο ονοματικό πεδίο: παρουσία/απουσία/θέση άρθρων (οριστικών/αόριστων), παρουσία/απουσία/βαθμός κλίσης των ουσιαστικών, των επιθέτων και των αντωνυμιών, παρουσία/απουσία/αριθμός γενών,
- ο ιδιαιτερότητες στο συντακτικό επίπεδο: διάταξη ρήματος-αντικειμένου/ων, συστήματα πτώσεων/συμφωνίας (μεταβατικές δομές με αιτιατική vs εργαστική) διάταξη ουσιαστικού συμπληρωμάτων και προσδιορισμών (επιθέτων, εμπρόθετων, αναφορικών προτάσεων), θέση άρνησης, σχηματισμός ερωτήσεων, παρουσία/απουσία μη παρεμφατικών δευτερευουσών προτάσεων.
- Πολύ σύντομη γνωριμία με τα συστήματα γραφής που είναι οικεία στους μαθητές (αλφαβητικά ή μη) και με επικοινωνιακές/πραγματολογικές συμβάσεις (τύποι ευγένειας, π.χ. πληθυντικός ή άλλοι εξειδικευμένοι τύποι, τρόπος έκφρασης αιτημάτων κ.λπ.)
- Συζήτηση γνωστών ή πιθανών φαινομένων παρεμβολής από τη μητρική γλώσσα

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με το πέρας της υποενότητας οι επιμορφούμενοι/ες θα είναι σε θέση να:

- αξιοποιούν χαρακτηριστικά/διακρίσεις της μητρικής γλώσσας για τη διδασκαλία αντίστοιχων φαινομένων
- προβλέπουν και ερμηνεύουν λάθη και δυσκολίες σε περιοχές της γραμματικής των ελληνικών όπου δεν υπάρχουν αντιστοιχίες με τη μητρική γλώσσα
- σταθμίζουν/προβλέπουν τη δυσκολία επιμέρους κομματιών της διδασκόμενης ύλης, να την κατανέμουν κατάλληλα και να εξατομικεύουν

Δραστηριότητα

Κουίζ για τα βασικά γραμματικά χαρακτηριστικά των βασικών γλωσσών των μαθητ(ρι)ών με μεταναστευτικό/προσφυγικό υπόβαθρο

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Aoun, J. E., Benmamoun, E., & Choueiri, L. (2010). *The syntax of Arabic*. Cambridge: Cambridge University Press.
 Celic, Ch., & Seltzer, K. (2013). *Translanguaging: a CUNY-NYSIEB guide for educators*. CUNY-NYSIEB: New York.
 Ryding, K. C. (2005). *A reference grammar of Modern Standard Arabic*. Cambridge: Cambridge University Press.
 Thackston, W. M. (2016). *An introduction to Persian*. Bethesda: Ibex Publishers.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 4.3

Τίτλος: Πολυγλωσσική προσέγγιση στη διδασκαλία

Ομάδα επιμορφωτριών και ιδιότητες:

Δέσποινα Παπαδοπούλου, Καθηγήτρια, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ

Γιώτα Γάτση, Εκπαιδευτικός, Ερευνήτρια

Νίνα Δούκα, Υποψήφια Διδακτορίσα, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ

Αθηνά Ναχοπούλου, Γλωσσολόγος - Διδάσκουσα ελληνικής γλώσσας σε μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο, Solidarity now

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 5

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 52

Περιγραφή

Οι σκοποί της ενότητας αυτής είναι:

- η παρουσίαση της πολυγλωσσικής προσέγγισης στη διδασκαλία: βασικές αρχές, στρατηγικές, παραδείγματα
- η ανάπτυξη «γλωσσικής ενσυναίσθησης» στους εκπαιδευτικούς μέσα από βιωματικές δραστηριότητες και η εκπαιδευτική αξιοποίησή τους
- η ανάδειξη της πολυγλωσσίας της τάξης, η αξία των πολυγλωσσικών ρεπερτορίων όχι μόνο ως συστατικού της ταυτότητας του ατόμου αλλά ως στοιχείων σκαλωσιάς μάθησης που ενεργοποιούν και ενδυναμώνουν τη γλωσσική και γνωστική ανάπτυξη των μαθητ(ρι)ών
- η ενίσχυση της πολλαπλής ταυτότητας και αυτοεκτίμησης όλων των μαθητ(ρι)ών μέσω δραστηριοτήτων που ενεργοποιούν τις γλωσσικές και γνωστικές τους δεξιότητες ενεργοποιώντας δεξιότητες ψυχοκοινωνικής μάθησης (social emotional learning)

Το αντίστοιχο περιεχόμενο είναι:

- βιωματικές δραστηριότητες για τη διερεύνηση και ενδυνάμωση του γλωσσικού και πολιτισμικού κεφαλαίου των μαθητριών
- γνωριμία με εργαλεία αξιοποίησης των ποικίλων γλωσσών στα διάφορα γνωστικά αντικείμενα (κείμενα ταυτότητας, ερωτηματολόγια, διαθεματικές και διαγλωσσικές δραστηριότητες, θεατρικές τεχνικές που εστιάζουν στις γλώσσες και στον τρόπο με τον οποίο οι γλωσσικές εμπειρίες των μαθητριών θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν κατά την εκπαιδευτική διαδικασία (εντός και εκτός τάξης) καλλιεργώντας θετικές στάσεις απέναντι σε όλες τις γλώσσες
- εξοικείωση με κάποιες από τις πλουραλιστικές προσεγγίσεις - παραδείγματα εφαρμογής σε διαφορετικά εκπαιδευτικά πλαίσια

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση ο/η εκπαιδευτικός θα είναι σε θέση να:

- αντιλαμβάνεται τα οφέλη της αξιοποίησης των διαφορετικών γλωσσών κατά τη γλωσσική διδασκαλία, γνωρίζει τις αρχές και τη μεθοδολογία της πολυγλωσσικής προσέγγισης
- αξιοποιεί την πολυγλωσσική προσέγγιση στη διδασκαλία
- κατανοεί τη σημασία να γνωρίζει τη γλωσσική σύνθεση της τάξης και την αξία διερεύνησής της προκειμένου να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο συμπερίληψης
- ενθαρρύνει τις πολυγλωσσικές δραστηριότητες εντάσσοντας τα ποικίλα ρεπερτόρια των μαθητών του (καλλιέργεια των γνωστικών κοινωνικών/ διαπροσωπικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων όλων των μαθητριών, διεπιστημονική προσέγγιση)
- «νομιμοποιεί» τις πρακτικές γλωσσικής επαφής (διαγλωσσικότητα, πολυγλωσσία) και να προβάλλει τη σημασία των «οικογενειακών γλωσσών» (γλωσσών καταγωγής) των μαθητριών εάν και εφόσον προβάλλονται ως στοιχείο της ιδιαίτερης ταυτότητας τους
- δημιουργεί ευκαιρίες πολιτισμικής και γλωσσικής συνεύρεσης μέσω βιωματικών και ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων
- ανακαλύψει μια σειρά από πρακτικές που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στην τάξη γνωρίζοντας τη σημασία της πολυγλωσσικής δεξιότητας για την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης των μαθητριών.

Δραστηριότητα

Σχεδιασμός μιας εκπαιδευτικής δραστηριότητας που θα εμπεριέχει τους παραπάνω μαθησιακούς στόχους με βάση μια φόρμα ανάπτυξης της δραστηριότητας

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Candelier, M., Daryai-Hansen, P., & Schröder-Sura, A. (2012). The framework of reference for pluralistic approaches to languages and cultures—a complement to the CEFR to develop plurilingual and intercultural competences. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 6(3), 243-257.
- Celic, Ch., & Seltzer, K. (2013). *Translanguaging: a CUNY-NYSIEB guide for educators*. CUNY-NYSIEB: New York.
- Cummins, J. (2019). The emergence of translanguaging pedagogy: A dialogue between theory and practice. *Journal of Multilingual Education Research*, 9(13), 19-36.
- Γάτση, Γ., & Γογωνάς, Ν. (2020). Γλωσσικές ιδεολογίες σε κείμενα ταυτότητας ασυνόδευτων ανηλικών προσφύγων. Στο Α. Χατζηδάκη, Π. Θώμου, Δ. Κοντογιάννη, Θ. Μιχελακάκη & Μ. Αργυρούδη (Επιμ.), *Πρακτικά 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Σταυροδρόμι Γλωσσών & Πολιτισμών: Γλώσσες και πολιτισμοί στο σχολείο και στην οικογένεια* (σσ. 41-57) (Ρέθυμνο, 1-3 Ιουνίου 2018). Ρέθυμνο: ΕΔΙΑΜΜΕ.
- Leonet, O., Cenoz, J., & Gorter, D. (2019). Developing morphological awareness across languages: translanguaging pedagogies in third language acquisition. *Language Awareness*, DOI: 10.1080/09658416.2019.1688338.
- Παπαδοπούλου, Δ. (υπό έκδοση). Παιδαγωγική διαγλωσσικότητα στη γλωσσική διδασκαλία. *Φιλολόγος*.
- Παπαδοπούλου, Δ., Γάτση, Π., Δούκα, Γ., & Ναχοπούλου, Α. (2022). Πολυγλωσσικές δραστηριότητες: Σχεδιασμός και υλοποίηση. Προφορική ανακοίνωση που παρουσιάστηκε στο συνέδριο *Αναγκαστικές Μετακινήσεις Πληθυσμών και Εκπαίδευση*, Βόλος, 2-4 Δεκεμβρίου 2022.
- Σιμόπουλος, Γ., Γάτση, Γ., Παθιάκη, Ε. (2019). *Φτου και βγαίνω!* Δραστηριότητες πολυγλωσσικής & κοινωνικής-συναισθηματικής ενδυνάμωσης. Unicef.
<https://www.teach4integration.gr/wp-content/uploads/2019/07/Unicefweb.pdf>

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 4.4

Τίτλος: Γλωσσική βιογραφία και πολυγλωσσική εκπαίδευση

Ομάδα επιμορφωτριών και ιδιότητες:

Ερμοφίλη Καλαμακίδου, Φιλολόγος - Υποψήφια Διδακτόρισα, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, ΑΠΘ
Βασιλική Κμισκίδου, Φιλολόγος

Θεοφανούλα Μπαλίτα, Συντονίστρια Εκπαίδευσης Προσφύγων, Ανοιχτή Δομή Προσωρινής Υποδοχής Διαβατών - Υποψήφια Διδακτόρισα, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, ΑΠΘ

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 6

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 24

Περιγραφή

- Τύποι και μορφές της γλωσσικής βιογραφίας
- Η γλωσσική αυτοβιογραφία: παιδαγωγικό εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές στο πλαίσιο της πολυγλωσσικής εκπαίδευσης
- Συγγραφή της γλωσσικής αυτοβιογραφίας
- Αναστοχαστικά σχέδια
- Ανάλυση γλωσσικών αυτοβιογραφιών και αναστοχαστικών σχεδίων
- Συμβολή της γλωσσικής βιογραφίας στην πολυγλωσσική εκπαίδευση

Μαθησιακά αποτελέσματα

- Κατανόηση της έννοιας της «γλωσσικής βιογραφίας» και της συμβολής της στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Εξοικείωση με τους τύπους και τις μορφές των γλωσσικών βιογραφιών
- Εξοικείωση με τα εργαλεία για τη συλλογή των γλωσσικών βιογραφιών
- Εξάσκηση στη συγγραφή των γλωσσικών αυτοβιογραφιών και την ανάλυσή τους
- Εξάσκηση στη χρήση των γλωσσικών βιογραφιών κατά την εκπαιδευτική διαδικασία

Δραστηριότητες

- Κουίζ
- Συζήτηση στο forum
- 2 αναστοχαστικές δραστηριότητες
- Ομαδική εργασία

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Castellotti, V. (2017). *Pour une didactique de l'appropriation : diversité, compréhension, relation*. Paris, Didier.

Castellotti, V., & D. Moore (2009). In M. Molinié *Le dessin réflexif : élément d'une herméneutique du sujet plurilingue*. Centre de Recherche Textes et Francophonies (CRTF). France. Encrages-Belles Lettres.

Castellotti, V. & Moore, D. (2002). *Représentations sociales des langues et enseignements*. Strasbourg, Conseil de l'Europe.

Cuq, J.-P. (2003). *Dictionnaire de didactique du français langue étrangère*, CLE International

Feldhendler, D. (2001) L'approche dramaturgique du récit de vie : une démarche interculturelle. Actes du 8e Congrès de l'Association pour la Recherche InterCulturelle (ARIC).

Molinié, M. (2006) (dir.): *Biographie langagière et apprentissage plurilingue*, Le Français dans le Monde, Recherche et Applications, N° 39.

Moussouri, E., Koukouli M., Balita Th., Kalamakidou E., & Tzatzou D. (2019). L'autobiographie langagière : un outil de formation des enseignants de langues. Le cas du projet Erasmus IRIS. *Revue MÉTHODAL Méthodologie de l'enseignement/apprentissage des langues*, 3.

Perregaux, C. (2002). *Autobiographies langagières en formation et à l'école: pour une autre compréhension du rapport aux langues*. Bulletin VALS-ASLA 76, pp. 81-94.

Στο: <https://core.ac.uk/download/pdf/20650526.pdf>

Portfolio Européen des Langues (PEL). Disponible en ligne sur <https://www.coe.int/fr/web/lang-migrants/european-language-portfolio-elp->

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 5.1

Τίτλος: Πολιτιστικός και θρησκευτικός γραμματισμός

Επιμορφώτρια και ιδιότητα:

Αγγελική Ζιάκα, Καθηγήτρια, Τμήμα Θεολογίας, ΑΠΘ

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 2

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 2

Περιγραφή

Σκοπός της ενότητας είναι οι επιμορφούμενοι/ες να γνωρίσουν στοιχεία της παράδοσης και της θρησκείας διαφόρων λαών με τους οποίους βρίσκονται σε επικοινωνία δια μέσου του διδακτικού τους έργου στην Ελλάδα.

Η ενότητα θα επικεντρωθεί:

- στην Ασία (Ινδία και Κίνα), την Ανατολή (Μέση Ανατολή, Ιράν, Πακιστάν και Αφγανιστάν) και την Αφρική
- στην ανθρωπογεωγραφία
- στα πολιτιστικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά
- στα εκπαιδευτικά μοντέλα των πλειοψηφικών μουσουλμανικών χωρών και το θέμα της «ετερότητας»

Μαθησιακά αποτελέσματα

- Να κατανοήσουν τον θρησκευτικό πλουραλισμό ακόμη και εντός της ίδιας θρησκείας και το πως αυτός αρθρώνεται και επηρεάζεται από τις κατά τόπους κουλτούρες και παραδόσεις
- Να μάθουν βασικούς όρους κλειδιά από τον Ινδουισμό, τον Βουδισμό και το Ισλάμ
- Να ενημερωθούν για την εκπαίδευση στα πλειοψηφικά μουσουλμανικά κράτη και το πως επιτελείται η εμφύσηση της «ιδιοπροσωπίας» και της συλλογικής ταυτότητας δια μέσου της διδασκαλίας της θρησκείας.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες επικοινωνιακής επικοινωνίας, κυρίως με τους ανθρώπους που προέρχονται από την Μέση Ανατολή.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ζιάκας, Γρ. (2016). *Θρησκείες, Κοινωνίες και Πολιτισμοί της Ασίας. Ινδοϊσμός, Βουδισμός, Τζαϊνισμός (Κίνα, Θιβέτ και Ιαπωνία)*. Θεσσαλονίκη: ΠΑΜΑΚ.

Ζιάκας, Γρ., & Ζιάκα, Α. (2016). *Διαθρησκευτικός Διάλογος. Η Συμβολή της μελέτης των θρησκειών στην κατανόηση της θρησκευτικής ετερότητας*. Θεσσαλονίκη: ΠΑΜΑΚ.

Ζιάκα, Α. (2017). *Διαπολιτισμική Θρησκευτική Εκπαίδευση και Ισλαμικές Σπουδές. Προκλήσεις και Προοπτικές σε Ελλάδα, Ευρώπη και ΗΠΑ*. Αθήνα: Μαΐστρος.

Ziaka, A., & Koukounaras–Liagkis, M. (2021). Islamic Religious Education and Teaching About Islam in Greece. In Leni Franken and Bill Gent (eds.), *Islamic RE in Europe. A Comparative Study*. London: Routledge.

Παπαλεξανδρόπουλος, Στ. (2016). *Ανατολικές θρησκείες*, Αθήνα: εκδ. Gutenberg.

Ελεύθερη πρόσβαση:

- <https://auth.academia.edu/Sesonax>
- <https://uoa.academia.edu/MariosKoukounarasLiagkis>
- <https://www.imdlibrary.gr/publication-author/%CE%B6%CE%B9%CE%AC%CE%BA%CE%B1%CF%82-%CE%B3%CF%81%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B9%CE%BF%CF%82/>
- <https://independent.academia.edu/EffieFokas>

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 5.2

Τίτλος: Βιωματική και ψυχοδραματική προσέγγιση του πολιτισμικού υπόβαθρου των μαθητών προσφύγων και μεταναστών

Επιμορφώτρια και ιδιότητα:

Βιργινία Πολίτη, Εκπαιδεύτρια Ενηλίκων - Ψυχοδραματίστρια

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 5

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 2

Περιγραφή

Η συγκεκριμένη ενότητα έχει σκοπό μέσα από βιωματικές μεθόδους να:

- γνωστοποιήσει στους εκπαιδευόμενους πολιτισμικά στοιχεία των χωρών της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής που θα είναι χρήσιμα να συμπεριληφθούν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων αποδοχής σε μια πολυπολιτισμική τάξη
- αναγνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι τα δυνατά και αδύνατα σημεία τους εκπαιδευτικού τους ρόλου όπως και τις ευκαιρίες που έχουν για την ανάπτυξη του σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα

Μαθησιακά αποτελέσματα

Οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση να αποκτήσουν :

Γνώσεις:

- Να γνωρίζουν το πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό υπόβαθρο των εν λόγω χωρών.
- Να αναγνωρίζουν τις πολιτισμικές συνθήκες των παιδιών και των οικογενειών τους.
- Να κατανοήσουν την κουλτούρα εκπαίδευσης των χωρών προέλευσης.
- Να αναγνωρίζουν τα δυνατά και αδύνατα σημεία του εκπαιδευτικού τους ρόλου

Δεξιότητες:

- Να αναλύουν τον τρόπο που προσεγγίζονται εκπαιδευτικά τα παιδιά και οι οικογένειες τους.
- Να αναλύσουν την κουλτούρα της συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών.
- Να μπορούν να αναγνωρίζουν τις ευκαιρίες ανάπτυξης του παιδαγωγικού τους ρόλου

Στάσεις:

- Να κατανοήσουν το δυναμικό των οικογενειών με βάση της πολιτισμική εμπειρία τους.
- Να σεβαστούν τις πολιτισμικές διαφοροποιήσεις στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και οικογένειας.
- Να μάθουν να μαθαίνουν μέσα από τη διάδραση σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Δραστηριότητες

Βιωματικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της σύγχρονης επιμόρφωσης

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Country of origin information. (2019, June 25). EUROPEAN ASYLUM SUPPORT OFFICE.

<https://www.easo.europa.eu/information-analysis/country-origin-information>

Giacomucci, S. (2021). Psychodrama and social work theory. *Social Work, Sociometry, and Psychodrama*, 101-124.

https://doi.org/10.1007/978-981-33-6342-7_6

Karp, M., Holmes, P., & Tavon, K. B. (2005). *The handbook of psychodrama*. Routledge.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 6.1

Τίτλος: Διδασκαλία γραμματικής και λεξιλογίου

Ομάδα επιμορφωτριών και ιδιότητες:

Ειρήνη Κόντα, ΕΔΙΠ, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ

Μαρία Μαρτζούκου, Συμβασιούχος Διδάσκουσα, ΕΑΠ

Ανθή Ρεβυθιάδου, Καθηγήτρια, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ

Μαρία Σουκαλοπούλου, Δασκάλα-Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια ΑΠΘ

Γεωργία Φωτιάδου, ΕΔΙΠ, Τμήμα Φιλολογίας ΑΠΘ

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 9

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 36

Περιγραφή

- Περιγραφή των επιπέδων γλωσσομάθειας στην ελληνική ως δεύτερη γλώσσα. Σύνδεση των επιπέδων ελληνομάθειας με την ηλικία και τις σχολικές τάξεις. Αναφορά στα τεστ γλωσσομάθειας για την ελληνική ως Γ2.
- Σταδιακή ανάπτυξη της διαγλώσσας. Ανάπτυξη φωνολογικής, γραμματικής και λεξιλογικής ικανότητας, βασικών διαπροσωπικών επικοινωνιακών δεξιοτήτων και γνωστικής ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας.
- Φωνολογικά, γραμματικά φαινόμενα και λεξιλόγιο που παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες για τους μαθητές της ελληνικής ως Γ2.
- Μοντέλα οργάνωσης της διδασκαλίας: Παρουσίαση – Πρακτική – Παραγωγή και Δραστηριοκεντρική Εκμάθηση
- Σύγχρονες προσεγγίσεις στη διδασκαλία της φωνολογίας και των φωνολογικών φαινομένων της ελληνικής γλώσσας.
- Σύγχρονες προσεγγίσεις στη διδασκαλία της γραμματικής που δίνουν έμφαση στην παράλληλη εστίαση στη σημασία και τη μορφή: Εστίαση στον Τύπο, Ενίσχυση γλωσσικού εισαγόμενου, Διδασκαλία βάσει γλωσσικής επεξεργασίας, συνεργατικές δραστηριότητες παραγωγής λόγου, υπόρρητες εστιασμένες διεκπεραιωτικές δραστηριότητες
- Παραδοσιακές και σύγχρονες τεχνικές στη διδασκαλία του προσληπτικού και του παραγωγικού λεξιλογίου: οπτικές, ακουστικές, κινητικές δραστηριότητες/τεχνικές, κατάλληλες ανά ηλικία και ανά επίπεδο γλωσσομάθειας.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της ενότητας, οι επιμορφούμενοι/-ες αναμένεται ότι θα είναι σε θέση:

- να αντιλαμβάνονται τις γλωσσικές ικανότητες (στη φωνολογία, τη γραμματική και το λεξιλόγιο) που μπορούν να αναμένουν από τους αλλόγλωσσους/δίγλωσσους μαθητές/-τριες, ανάλογα με το επίπεδο γλωσσομάθειάς τους και την ηλικία τους
- να εντοπίζουν τα ελλείμματα και τις δυσκολίες των εκπαιδευόμενων σε φωνολογικό, γραμματικό και λεξιλογικό επίπεδο
- να εντοπίζουν υλικό που διατίθεται διαδικτυακά και είναι κατάλληλο για συγκεκριμένες γλωσσικές ανάγκες
- να κατανοούν και να είναι σε θέση να διδάξουν τα φωνολογικά φαινόμενα της ελληνικής γλώσσας που δυσκολεύουν τους μη ελληνόφωνους πληθυσμούς.
- να επιλέγουν την κατάλληλη διδακτική μέθοδο για να πετύχουν την πιο αποτελεσματική εκμάθηση γραμματικών φαινομένων
- να χρησιμοποιούν πλήθος μεθόδων για την ενίσχυση της εκμάθησης του λεξιλογίου
- να δημιουργούν αυθεντικό υλικό προσαρμοσμένο στις μαθησιακές ανάγκες του κοινού στο οποίο απευθύνονται
- να συνεργάζονται μεταξύ τους, εφαρμόζοντας την αρχή της διαθεματικότητας, για να επιτευχθεί η όσο το δυνατόν πιο ομαλή και επιτυχημένη εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από αλλόγλωσσα παιδιά και εφήβους

Δραστηριότητες

- Κουίζ
- Σχεδιασμός μίας γλωσσοδιδασκτικής δραστηριότητας

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ιακώβου Μ. (2009). Εκμάθηση και διδασκαλία του λεξιλογίου της Ελληνικής ως Γ2. *Παρουσία: Σειρά αυτοτελών δημοσιευμάτων*, 76, 1-192.

Διαθέσιμο ηλεκτρονικά:

https://www.academia.edu/12141877/ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ_ΚΑΙ_ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ_ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ_ΣΤΗΝ_ΕΛΛΗΝΙΚΗ_ΩΣ_ΔΕΥΤΕΡΗ_ΓΛΩΣΣΑ

Μαρτζούκου Μ. (2019). Διδασκαλία λεξιλογίου σε πρόσφυγες και μετανάστες. Στο Ο. Παχή (επιμ.), *Πρακτικά εργασιών του Πανελληνίου Διεπιστημονικού Συνεδρίου: Το πολυπολιτισμικό σχολείο στο 21ο αιώνα: Διδακτικές μέθοδοι, εφαρμοσμένες πρακτικές και πολιτισμικές δεξιότητες*. (σελ. 71-86).

Olioumtevits, K., Papadopoulou, D., & Marinis, T. (2020). Vocabulary learning in migrant and refugee children: Teaching and assessment approaches. *Paper presented at Conference on Multilingualism COM2020*, University of Reading, UK, June 2020.

Olioumtevits, K., Papadopoulou, D., & Marinis, T. (in press). Second language grammar learning in refugee children: Is group dictation an effective teaching technique? *Pedagogical Linguistics*.

Παπαδοπούλου, Δ., & Αγαθοπούλου, Ε. (2014). Σύγχρονες προσεγγίσεις στη διδασκαλία της γραμματικής της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Στο Ε. Κατσαρού & Μ. Λιακοπούλου (επιμ.) *Θέματα διδασκαλίας και αγωγής στο πολυπολιτισμικό σχολείο*. Διαθέσιμο ηλεκτρονικά:

http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/index.php/2014-09-06-09-18-43/2014-09-06-09-34-09/37-b5-papadopoulou?showall=1

Παπαδοπούλου, Δ., Αγαθοπούλου, Ε. & Πούλιου, Κ. (επιμ.) (2015). *Υποστήριξη της Λειτουργίας των Τάξεων Υποδοχής: Ζητήματα Γλωσσικής Διδασκαλίας*. Διαθέσιμο ηλεκτρονικά:

http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/paradotea/Ypostiriksi_tis_leitourgias_twn_TY.pdf

Ρεβυθιάδου Α., & Μ. Τζακώστα (2007). *Η φωνολογία στη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκης.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 6.2

Τίτλος: Ανάπτυξη δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας

Ομάδα επιμορφωτών και ιδιότητες:

Νίκος Αμβράζης, ΕΔΙΠ, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ

Παναγιώτης Ανδρέου, Επιστημονικός συνεργάτης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη], ΑΠΘ

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 8

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 32

Περιγραφή

Στο συγκεκριμένο σεμινάριο οι εκπαιδευόμενοι/ες θα γνωρίσουν μια σειρά συνεργατικών δραστηριοτήτων με τις οποίες θα μπορούν να ανταπεξέλθουν πληρέστερα στις απαιτήσεις του γλωσσικού μαθήματος σε ένα πολύγλωσσο και πολυπολιτισμικό περιβάλλον. Πρόκειται για τις:

- Δικτόγλωσσο (τεχνικές ανασύνθεσης κειμένου)
- Πληροφοριακά κενά
- Ανάπτυξη ιστορίας (παραμυθοσαλάτα)
- Κειμενο-δρομίες
- Ταμπλό μνήμης
- Μήνυμα απαγωγής
- Ελάχιστα ζευγάρια
- 4/3/2

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με το πέρας της ενότητας οι επιμορφούμενοι/ες αναμένεται να:

- αναστοχαστούν πάνω στις δικές τους εκπαιδευτικές πεποιθήσεις και πρακτικές,

- αξιοποιούν τις αρχές και τα εργαλεία της δραστηριοκεντρικής προσέγγισης,
- εφαρμόζουν αποτελεσματικά τις παραπάνω αρχές σε ένα πλαίσιο συμπερίληψης της τάξης,
- τροποποιούν ευέλικτα το υλικό των διδακτικών εγχειριδίων (εγχειρίδια Γλώσσας δημοτικού & γυμνασίου) προκειμένου να εμπλέξουν πιο ενεργά την τάξη σε μια διάδραση με το εγχειρίδιο,
- ενσωματώνουν, ανάλογα με το υλικό, κιναισθητικά εργαλεία που ενδυναμώνουν τη δυναμική συνεργατικής διάδρασης στην τάξη
- αξιοποιούν βασικές μεθόδους και τεχνικές διδασκαλίας και αξιολόγησης της προφοράς και της γραφής,
- δημιουργούν εκπαιδευτικό υλικό, κατάλληλο για τις ανάγκες των μαθητών/τριών τους

Δραστηριότητες

- Συζήτηση στο forum
- Ομαδική εργασία: Εφαρμογή τεχνικών με βάση ένα σενάριο διδακτικής ενότητας

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Celce-Murcia, M., Brinton, D.M., & Goodwin, J.M. (2010). *Teaching pronunciation: A course book and reference guide*. New York: Cambridge University Press.

Κάντζου, Β., & Σταμούλη, Σ. (2014). Παραγωγή προφορικού λόγου. Στον επιμορφωτικό οδηγό *Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών*. ΔΙΑΠΟΛΙΣ. Ανακτήθηκε στις 18/11/2021 από http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf

Νικολαΐδου, Κ. *Διδασκαλία προφοράς: 20 Διδακτικές Προτάσεις*. ΚΕΓ.

Ανακτήθηκε στις 18/11/2021 από <https://www.greek-language.gr/certification/teaching/index.html?id=131>

Παντελόγλου, Ε. (2014) Η κατανόηση προφορικού λόγου στη διδασκαλία της νέας ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε παιδιά και εφήβους. Στον επιμορφωτικό οδηγό *Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών*. ΔΙΑΠΟΛΙΣ.

Ανακτήθηκε στις 18/11/2021 από http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf

Ρεβυθιάδου, Α. (2016). Πρόγραμμα «Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων Μαθητών». [Κεφάλαιο Συγγράμματος]. Στο Σκούρτου, Ε., Κούρτη-Καζούλλη, Β., Σελλά-Μάζη, Ε., Χατζηδάκη, Α., Ανδρούσου, Α., Ρεβυθιάδου, Α., Τσοκαλίδου, Π. 2016. *Διγλωσσία & Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. κεφ 6. Ανακτήθηκε στις 18/11/2021 από: <http://hdl.handle.net/11419/6348>

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 6.3

Τίτλος: Συνδυαστικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας

Επιμορφώτρια και ιδιότητα:

Ελευθερία Ζάγκα, Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου φιλολόγων, 2^ο ΠΕ.ΚΕ.Σ. Κεντρικής Μακεδονίας

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 4

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 16

Περιγραφή

- Παρουσίαση των επικοινωνιακών και γλωσσικών αναγκών των μαθητών/τριών με διαφορετικό πολιτισμικό και γλωσσικό υπόβαθρο, όταν αυτοί/ές συμφοιτούν με φυσικούς ομιλητές / τριες στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης
- Εστίαση στις βασικές θεωρητικές αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης για την ανάπτυξη των Βασικών Διαπροσωπικών Επικοινωνιακών Δεξιοτήτων (*Basic Interpersonal Communicative Skills*) (BICS)
- Διερεύνηση των χαρακτηριστικών του ακαδημαϊκού/ σχολικού λόγου με τον οποίο οι δίγλωσσοι/ες μαθητές και μαθήτριες έρχονται αντιμέτωποι/ες κατά τη διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων του ΑΠΣ
- Αναφορά των βασικών θεωρητικών αρχών και των μοντέλων διδασκαλίας που στοχεύουν στην ανάπτυξη της *Γνωστικής Ακαδημαϊκής Γλωσσικής Ικανότητας* (*Cognitive Academic Language proficiency*) (CALP)
- Κατανόηση του θεωρητικού πλαισίου των συνδυαστικών γλωσσικών προσεγγίσεων, όπως είναι τα *μοντέλα διδασκαλίας της γλώσσας με βάση το περιεχόμενο* (*Content-based instruction*) (CBI). Ενδεικτικά: *προγράμματα δίγλωσσης εκπαίδευσης, CLIL, πλαισιωμένη διδασκαλία γλώσσας και περιεχομένου, διδασκαλία με στρατηγικές*) και οι βασικές θεωρητικές και διδακτικές τους αρχές

- Εμπλοκή των επιμορφούμενων σε δραστηριότητες σχεδιασμού και οργάνωσης της διδασκαλίας για το γλωσσικό μάθημα αλλά και ενοτήτων από διάφορα γνωστικά αντικείμενα του ΑΠΣ, με βάση τις θεωρητικές αρχές των συνδυαστικών προσεγγίσεων στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας

Μαθησιακά αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της επιμόρφωσης οι συμμετέχοντες/ουσες εκπαιδευτικοί αναμένεται να είναι σε θέση να:

- διακρίνουν το περιεχόμενο όρων όπως: *μητρική γλώσσα/ πρώτη γλώσσα, δεύτερη / ξένη γλώσσα/ διγλωσσία, μορφές διγλωσσίας*
- εντοπίζουν τις ιδιαίτερες γλωσσικές και επικοινωνιακές ανάγκες των δίγλωσσων μαθητών/ τριών
- αντιλαμβάνονται τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στη *γλώσσα της αυλής του σχολείου (playground language)* και στη *γλώσσα της τάξης (classroom language)*
- κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους η διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος και η διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων (π.χ. Ιστορία, Φυσική, κ.λπ.) μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των *βασικών επικοινωνιακών δεξιοτήτων (BICS)* και της *ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας (CALP)*
- συνειδητοποιήσουν ότι ο ακαδημαϊκός / σχολικός λόγος παρουσιάζει ιδιαίτερα γλωσσικά, υφολογικά και δομικά χαρακτηριστικά, κατά συνέπεια η κατάκτησή του προϋποθέτει όχι την απλοποίηση αλλά την παρουσίαση στους μαθητές και τις μαθήτριες του τρόπου με τον οποίο είναι δομημένος
- γνωρίζουν τα επικρατέστερα μοντέλα συνδυαστικών προσεγγίσεων στη γλωσσική διδασκαλία και να επιλέγουν εκείνα που είναι κατάλληλα για το γλωσσικό και μαθησιακό προφίλ των μαθητών/ τριών τους
- μπορούν να σχεδιάζουν μαθήματα στα οποία η διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος μπορεί να συνδυαστεί με τη διδασκαλία και άλλων γνωστικών αντικειμένων
- κατανοήσουν ότι στη γλωσσική ενδυνάμωση των δίγλωσσων μαθητών/ τριών συμβάλλει το σύνολο των γνωστικών αντικειμένων του ΑΠΣ

Δραστηριότητες

- Κουίζ
- Συζήτηση στο forum
- Σχεδιασμός δραστηριοτήτων στις οποίες θα εφαρμόζονται οι βασικές αρχές των συνδυαστικών γλωσσικών προσεγγίσεων.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Αναστασιάδη - Συμεωνίδη Α., Ζάγκα Ε., & Ματθαιουδάκη Μ. (2014). «Συνδυαστικές προτάσεις στη γλωσσική διδασκαλία: Η περίπτωση του CLIL». *Πρακτικά του 11ου διεθνούς συνεδρίου ελληνικής γλωσσολογίας*, Ρόδος (σ.σ. 102-114). Διαθέσιμο σε: <https://dms.aegean.gr>
- Coonan, C. M. (2003). Some issues in implementing CLIL. *European Language Council Bulletin 9*, Διαθέσιμο σε: <http://userpage.fu-berlin.de/~elc/bulletin/9/en/coonan.html>
- Halliday, M. A. K., and Martin, J. R. (2000). *Η γλώσσα της επιστήμης*. Αθήνα: Μεταίχιμο. [Τίτλος πρωτοτύπου: *Writing Science: Literacy and Discursive Power*. London: Falmer Press. 1993]
- Ζάγκα Ε. (2014). «Η ανάπτυξη ακαδημαϊκών δεξιοτήτων στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας: θεωρητικό πλαίσιο και διδακτικές εφαρμογές». Διαθέσιμο σε: http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/index.php/2014-09-06-09-18-43/2014-09-06-09-34-09/34-b2-zagka?showall=1
- Ζάγκα Ε., Κεσίδου Α., & Ματθαιουδάκη Μ., (2012). «Η βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου των Τάξεων υποδοχής: Παιδαγωγικές και γλωσσολογικές διαστάσεις». Πρακτικά του 15ου διεθνούς συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρίας Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας με θέμα: 'Cross – Curricular approaches to Language Education', Θεσσαλονίκη: Cambridge Scholars Publishing, (σσ. 172-191).

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 7.1

Τίτλος: Εκπαιδευτική τεχνολογία και γλωσσική διδασκαλία

Επιμορφωτής και ιδιότητα:

Αθανάσιος Καρασίμος, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, ΑΠΘ

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 4

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 16

Περιγραφή

Στη συγκεκριμένη θεματική ενότητα περιλαμβάνονται τα εξής:

- εκμάθηση ορολογίας σχετικής με τη διδασκαλία γλώσσας με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών
- ανεύρεση κατάλληλου ψηφιακού υλικού και προσαρμογή για τη διδασκαλία γλώσσας
- χρήση διαδραστικών ηλεκτρονικών εργαλείων για την ανάπτυξη των αντίστοιχων δεξιοτήτων (κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου)
- χρήσιμες πηγές ανεύρεσης εκπαιδευτικού υλικού
- ηλεκτρονικά εργαλεία για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας
- κλειστά περιβάλλοντα μάθησης και εργαλεία ανατροφοδότησης
- ψηφιακές κοινότητες
- εργαλεία διαμοιρασμού αρχείων, χρήσιμα υποστηρικτικά εργαλεία του web 2.0 και web 3.0

Μαθησιακά αποτελέσματα:

Μετά την ολοκλήρωση της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/ες θα είναι σε θέση:

- να γνωρίζουν και να κατανοούν τις θεωρίες και τις πρακτικές χρήσης της Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.
- να χρησιμοποιούν στην πράξη τα εργαλεία των Νέων Τεχνολογιών για τη διδασκαλία ξένης γλώσσας.
- να αναπτύσσουν το κατάλληλο ψηφιακό υλικό.
- να περιγράφουν και να αιτιολογούν τις επιλογές τους αναφορικά με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών, βάσει του επιπέδου γλωσσομάθειας των μαθητών/τριών τους καθώς και των δεξιοτήτων που επιθυμούν να αναπτύξουν οι μαθητές/τριές τους.
- να αξιολογούν επιτυχώς ψηφιακό υλικό και ηλεκτρονικά εργαλεία που γνωρίζουν ή εντοπίζουν στο διαδίκτυο.
- να προσαρμόζουν επιτυχώς το ψηφιακό υλικό ανάλογα με τις ανάγκες της γλωσσικής τους τάξης.
- να εντάξουν επιτυχώς τις Νέες Τεχνολογίες στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας ως βοηθητικό εργαλείο.

Δραστηριότητες

- Συζήτηση στο forum για τα διαδραστικά ηλεκτρονικά εργαλεία και τα ηλεκτρονικά λεξικά
- Σχεδιασμός δραστηριότητας με βάση ηλεκτρονικά εργαλεία

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Αντωνοπούλου, Σ. (2019). *Ηλεκτρονική μάθηση, ταυτότητες και ψηφιακός εκπαιδευτικός λόγος: η περίπτωση της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών*. Διδακτορική διατριβή. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Αρβανίτης Π., & Π. Παναγιωτίδης, (2009). Web 2.0, elearning 2.0 και εκμάθηση ξένων γλωσσών. *Συνθέσεις / Syntheses*, 45-59. Θεσσαλονίκη: Arts Graphiques Sfakinakakis.

<http://ejournals.lib.auth.gr/syn-theses/article/view/5140/5040>.

Κουτσογιάννης Δ. (2007). Λογισμικό για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής. *Προγράμματα εξάσκησης και πρακτικής*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Ανακτήθηκε από:

http://www.greeklanguage.gr/greekLang/modern_greek/bibliographies/edu_soft/02.html#toc005.

Κουτσογιάννης, Δ. (2017). *Πλαίσιο αρχών για τη δημιουργική αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων στην εκπαίδευση*. Κύκλος σεμιναριακών μαθημάτων επιμόρφωσης. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Ανακτήθηκε από: <https://e-pimorfosi.cti.gr/articles-projects?download=192:keimeno-arxwn-koutsogiannis>.

Τίτλος: Δεδομένα από μαθητές για μαθητές

Ομάδα επιμορφωτ(ρι)ών και ιδιότητες:

Αλέξανδρος Τάντος, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ

Βασίλης Βαρσαμόπουλος, Εκπαιδευτικός-Υποψήφιος Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ

Χρυσάνθη Δεβελάσκα, Εκπαιδευτικός-Υποψήφια Διδακτόρισα, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ

Ώρες σύγχρονης επιμόρφωσης: 4

Ώρες ασύγχρονης επιμόρφωσης: 16

Περιγραφή

Οι βασικοί άξονες του συγκεκριμένου σεμιναρίου διαρθρώνονται ως εξής:

- εισαγωγή σε βασικές έννοιες των Σωμάτων Κειμένων Μαθητών και στα εργαλεία επεξεργασίας τους
- εστίαση στη γλωσσοδιδασκτική προσέγγιση «Μάθηση Μέσω Δεδομένων» (ΜΜΔ): Ρόλος του διδάσκοντα και του μαθητή & στη χρήση των σωμάτων κειμένων μαθητών στη διδασκαλία και την εκμάθηση της γλώσσας-στόχου (Γ2) (Bernardini, 2000; 2002; Roemer, 2008) - πλεονεκτήματα της συγκεκριμένης μεθόδου (Johns, 2002)
- τυπολογία δραστηριοτήτων στις οποίες χρησιμοποιείται η «Μάθηση Μέσω Δεδομένων», παρουσίαση εκπαιδευτικού υλικού βασισμένου στη συγκεκριμένη μέθοδο, καθώς και εκπαιδευτικών σεναρίων και δραστηριοτήτων που αποτελούν μια πρόταση για διδακτική αξιοποίηση του Ελληνικού Σώματος Κειμένων Μαθητών (ΕΣΚΕΙΜΑΘ, Τάντος & Παπαδοπούλου, 2014) από εκπαιδευτικούς
- αναλυτικά παραδείγματα και πρακτική εξάσκηση με το Ελληνικό Σώμα Κειμένων Μαθητών (ΕΣΚΕΙΜΑΘ) μέσω ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, ενεργητική συμμετοχή και εξοικείωση των επιμορφούμενων με τη γλωσσοδιδασκτική μέθοδο «Μάθηση μέσω δεδομένων» - οι ίδιοι οι επιμορφούμενοι αναλαμβάνουν πρωταγωνιστικό (ευρετικό-ανακαλυπτικό) ρόλο

Μαθησιακά αποτελέσματα

- Απόκτηση γνώσεων: Οι επιμορφούμενοι ανακαλύπτουν και εξοικειώνονται με τους τρόπους επεξεργασίας και αξιοποίησης των Σωμάτων Κειμένων Μαθητών και κατ' επέκταση με τη γλωσσοδιδασκτική μέθοδο «Μάθηση Μέσω Δεδομένων», καθώς εμπλέκονται στην εκπαίδευση παιδιών προσφύγων με το διαθέσιμο εκπαιδευτικό υλικό & τον σχεδιασμό εκπαιδευτικού υλικού και δραστηριοτήτων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των μαθητών τους.
- Ανάπτυξη ικανοτήτων: Οι επιμορφούμενοι θα έχουν στη διάθεσή τους χρήσιμα τεχνολογικά εργαλεία για τη διδασκαλία της γλώσσας σε παιδιά πρόσφυγες και θα μπορούν να εφαρμόσουν επαρκώς αυτές τις αρχές με αποτέλεσμα να ενσωματώσουν αυτά τα εργαλεία στις διδακτικές τους δραστηριότητες. Επίσης θα αποκτήσουν μια σφαιρική εικόνα της διαγλώσσας των μαθητών-τριών και θα συστηματοποιήσουν τις διδακτικές τους παρεμβάσεις, όπου αυτό είναι αναγκαίο (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη κ.ά., 2008).
- Διαμόρφωση στάσεων: Οι επιμορφούμενοι θα αποκτήσουν θετική στάση απέναντι στα λάθη των μαθητών/-τριών και στις δυσκολίες που συναντούν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας αντιλαμβανόμενοι ότι τα λάθη είναι επιτρεπτά και αξιοποιήσιμα κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Επίσης θα αλλάξουν την οπτική τους γωνία σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογικών εργαλείων και μεθόδων και θα αποκτήσουν ενδιαφέρον για αυτά, ώστε να αρχίσουν να τα χρησιμοποιούν στη διδασκαλία τους.

Δραστηριότητες

- Ασκήσεις για την εξοικείωση με τα εργαλεία επεξεργασίας Σωμάτων Κειμένων Μαθητών
- Σχεδιασμός εκπαιδευτικών σεναρίων βάσει της «Μάθησης μέσω Δεδομένων»

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., Βλέτση, Ε., Μητσιάκη, Μ., Μποζονέλος, Β., & Χούμα, Β. (2008). "Τα γλωσσικά λάθη μαθητών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και ο ρόλος της Γ1 στις πολυπολιτισμικές τάξεις του Γυμνασίου", *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου "Ευρωπαϊκό έτος διαπολιτισμικού διαλόγου: συνομιλώντας με τις γλώσσες-πολιτισμούς"*. Θεσσαλονίκη: Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας ΑΠΘ, 597–612.

Bernardini, S. (2000). *Competence, Capacity, Corpora: A Study in Corpus-aided Language Learning*. Μπολόνια: CLUEB.

Johns, T. (2002). "Data-driven learning: The perpetual challenge", *Language and Computers* 42(1), 107–117.

Römer, U. (2008). Corpora and language teaching. Στο A. Lüdeling & M. Kytö (επιμ.), *Corpus Linguistics: An International Handbook* (σελ. 112-130). Βερολίνο: De Gruyter.

Τάντος, Α., & Παπαδοπούλου, Δ. (2014). “Διδακτική αξιοποίηση των σωμάτων κειμένων μαθητών στην ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα”, στο Ζ. Γαβριηλίδου & Α. Ρεβυθιάδου (επιμ.), *Τμητικός τόμος για την Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη* (σελ. 246-262). Καβάλα: Σαΐτα.

Τίτλος: Διγλωσσία και ειδική αγωγή

Επιμορφώτρια και ιδιότητα:

Σουζάνα Παντελιάδου, Καθηγήτρια, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, ΑΠΘ

Ώρες σύγχρονης διδασκαλίας: 6

Ώρες ασύγχρονης διδασκαλίας: 24

Περιγραφή

Στην ενότητα «Διγλωσσία και ειδική αγωγή», δίνεται έμφαση σε συγκεκριμένες διαστάσεις που αφορούν τόσο την ειδική αγωγή όσο και τη διγλωσσία και έχουν οδηγήσει στο παρελθόν σε παραμέληση των μαθησιακών αναγκών των παιδιών και στις δύο ομάδες. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην υποαντιπροσώπευση και στην υπεραντιπροσώπευση των παιδιών με διγλωσσία στο πλαίσιο της ειδικής αγωγής και εξηγούνται οι συνέπειες που τα διαφορετικά μοντέλα αξιολόγησης της αντιπροσώπευσης μπορεί να έχουν στην εκπαίδευση παιδιών με διγλωσσία. Στη συνέχεια, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην κατηγορία των μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. Παρουσιάζονται τα τυπικά χαρακτηριστικά των μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες καθώς και τα συχνότερα χαρακτηριστικά μαθητών με διγλωσσία. Μέσα από την ανάλυση των διαφορετικών προφίλ, επισημαίνονται οι δυνατότητες έγκαιρης ανίχνευσης παιδιών με διγλωσσία, που αντιμετωπίζουν και ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. Συμπληρωματικά, παρουσιάζονται και οι διαδικασίες που αξιοποιούνται από τα ΚΕΔΑΣΥ. Τέλος, δίνεται έμφαση στις κατάλληλες διαγνωστικές διαδικασίες καθώς και σε τρόπους υποστήριξης που απαιτούνται για την επιπλέον υποστήριξη παιδιών με διγλωσσία στην ειδική αγωγή.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της επιμόρφωσης στην Ενότητα, οι συμμετέχοντες/ουσες θα μπορούν

- να διακρίνουν μεταξύ των διαφορετικών τρόπων έκφρασης της υποαντιπροσώπευσης και υπεραντιπροσώπευσης παιδιών με διγλωσσία στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση
- να εξηγήσουν με ιστορικά παραδείγματα τη σχέση μεταξύ διγλωσσίας και ειδικής αγωγής
- να προσδιορίσουν βασικές συνιστώσες της αλληλεπίδρασης μεταξύ διγλωσσίας και Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών
- να απαριθμούν τα βασικά χαρακτηριστικά των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών
- να περιγράψουν τα τυπικά λάθη παιδιών με διγλωσσία
- να διακρίνουν μεταξύ λαθών, τυπικών για δίγλωσσους μαθητές και τυπικών για μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες
- να διατυπώσουν προτάσεις για την έγκυρη ανίχνευση των Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών σε δίγλωσσα παιδιά
- να περιγράψουν τις διαδικασίες που εμπλέκονται στην διάγνωση των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών, από εκπαιδευτικούς φορείς
- να αναφέρουν συνοπτικά καλές πρακτικές διδασκαλίας δίγλωσσων μαθητών/τριών με ΕΜΔ.

Δραστηριότητα

Επιλογή ανάμεσα σε δύο εργασίες:

Ερώτηση 1: Πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε τα ευρήματα που παρουσιάζονται στην παρουσίαση της ενότητας για την έγκαιρη ανίχνευση δίγλωσσων παιδιών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και την υποστήριξή τους στη γενική τάξη;

Ερώτηση 2: Πώς μπορεί η αξιολόγηση των παιδιών από τα ΚΕΔΑΣΥ ή από τις ΕΔΥ, να οδηγήσει σε υπο- ή υπεραντιπροσώπευση των δίγλωσσων παιδιών στην ειδική αγωγή;

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Γρίβα, Ε., & Στάμου, Α. (2014). *Ερευνώντας τη Διγλωσσία στο Σχολικό Περιβάλλον: Οπτικές Εκπαιδευτικών, Μαθητών και Μεταναστών Γονέων*. Εκδόσεις Δέσποινα Κυριακίδη.

Δέδε, Κ. (2008). Διγλωσσία: Η περίπτωση της φωνημικής συνειδητοποίησης στην προσχολική ηλικία. *Παιδαγωγικά Ρεύματα στο Αιγαίο*, 121-124.

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή. (2009). *Πολιτισμικότητα και Ειδική Αγωγή, Συνοπτική Έκθεση*, www.european-agency.org

Μπότσας, Γ., & Σανδραβέλης, Α. (2014). Αλλοδαποί μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: Η περίπτωση των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών. Στο Κατσαρού Ε. και Λιακοπούλου Μ. (Επιμ. Εκδ.), *Θέματα Διδασκαλίας και Αγωγής στο Πολυπολιτισμικό Σχολείο, Ενότητα Α* (σελ. 255-279). Θεσσαλονίκη.

Σανδραβέλης, Α., Πούλιου, Α., & Αλευριάδου, Α. (2015). Φωνολογική επεξεργασία και αναγνωστικές δυσκολίες σε μαθητές με γλώσσα καταγωγής την Αλβανική. Στο Π. Γεωργογιάννης (Επιμ.), *Κοινωνική Παιδαγωγική, Διαπολιτισμικότητα και Ειδική Αγωγή, Τόμος 1* (σελ. 420-432). Πάτρα.